

України, Департамент патрульної поліції України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. С. 157–160.

2. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.;

3. Лук'яненко Ю. В. Актуальні питання здійснення поліцейським затримання особи // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 21 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ, 2016. С. 476–477.

4. Тробюк В. І. Використання інтерактивних методів навчання на заняттях з вогневої підготовки. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadped_2015_5_20.pdf (дата звернення: 05.04.2019).

Надійшла до редколегії 10.04.2019

УДК 351.74(477):796.012.63

К. Р. ТРОФИМЕНКО,

*курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ;*

Н. Ю. ХУДЯКОВА,

*кандидат юридичних наук, майстер спорту України з плавання,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0002-9068-2767>

РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Здійснено аналіз наукової літератури та нормативних документів, які регламентують організацію фізичної підготовки в підрозділах Національної поліції України. Констатовано позитивний вплив високого рівня фізичної підготовленості поліцейських на ефективність виконання службових завдань пов'язаних із застосуванням поліцейських заходів примусу.

Ключові слова: *Національна поліція, спеціальна фізична підготовка, професійна підготовка, поліцейські заходи примусу.*

Процес удосконалення спеціальної фізичної підготовки поліцейських є частиною реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, що триває вже чотири роки та яке має певні досягнення за цей час.

Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури та спорту на період до 2020 року передбачає створення умов для підвищення ефективності фізичної підготовки у Збройних силах України, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів, та правоохоронних органів. Фізична підготовка у вищевказаних формуваннях та органах розділяється на загальну, професійно орієнтовану та спеціальну, але ефективність кожної має підвищуватися задля якісного виконання завдань [5].

Спеціальна фізична підготовка являється ключовим напрямком підготовки курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та осіб, які проходять службу на відповідних посадах у поліції [2]. Саме тому постає питання щодо визначення актуальності такої підготовки у професійній діяльності поліцейського, винесення до обговорення проблем та невдач, що виникли та можуть виникати у цьому процесі, з метою їх подальшого уникнення та вдосконалення, пошук

можливих новітніх методів покращення якості виконання службових обов'язків та завдань, покладених на поліцію законами України [3].

Низка науковців трактує фізичну підготовку особового складу правоохоронних органів України як педагогічно спрямований процес забезпечення спеціалізованої фізичної підготовленості до професійної діяльності зі специфічними професійними характеристиками [1]. Відомчий нормативно-правовий акт, який регламентує організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, а саме Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.01.2016 № 50, визначає, що фізичною підготовкою є комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Також цим наказом визначаються певні обов'язки особового складу навчальних груп поліцейських, які проходять службову підготовку, та які безпосередньо стосуються удосконалення умінь щодо спеціальної фізичної підготовки. Власне, такими зобов'язаннями можна визначити, по-перше, обов'язок поліцейського оволодівати теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для виконання службових завдань, а це у свою чергу лише підкріплює необхідність формування теоретичних і методичних знань із фізичної підготовки працівників Національної поліції України. По-друге, визначається, що поліцейський зобов'язаний підтримувати достатній рівень загальної фізичної підготовленості (згідно із визначеними критеріями). Така вимога є цілком обґрунтованою, оскільки відповідно до законодавства поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань, тому якісна підготовка працівника правоохоронного органу необхідна як для успішного виконання завдань, а саме охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, так і для самозахисту від будь-яких злочинних посягань на власні життя та/або здоров'я поліцейського, які також можуть виникати у зв'язку із службовою діяльністю. По-третє, поліцейські мають підвищувати свій культурний рівень, удосконалювати та нести особисту відповідальність за власну підготовленість. З цього випливає наступний обов'язок самостійно опановувати у разі відсутності на заняттях зі службової підготовки пропущені теми, тобто кожен працівник поліції має в першу чергу самостійно піклуватися про рівень своєї підготовленості та вживати заходів щодо приведення її до належного стану та подальшого удосконалення [6].

Процес професійного становлення працівників Національної поліції України у контексті спеціальної фізичної підготовки має бути чітко визначеним та вмотивовано поділений на напрями. У чинному законодавстві зазначається, що навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій; витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод; навики самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ; практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо [6].

Гарантією належного рівня фізичної підготовленості осіб на початковому етапі служби у поліції є проходження добору, відповідного конкурсу. З метою визначення стану їхнього здоров'я вони зобов'язані пройти медичні обстеження, а також перевірку рівня фізичної підготовки, психофізіологічне обстеження, обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України. З цього можна також зробити висновок, що фізична підготовка є одним із основних критеріїв прийняття на службу до органів Національної поліції [3; 6].

В. С. Селюков, Р. О. Кушніренко, Д. В. Константинов вважають, що конкурс фізичних здібностей для вступу до закладу освіти не є фінальною частиною фізичної підготовки поліцейського. Для працівників, яких призначено на посаду в територіальні відділи (підрозділи) поліції, фізична підготовка триває лише в рамках службової підготовки, а для курсанта навчання та напрацювання відповідних фізичних здібностей здійснюється протягом

усього періоду здобування освіти. Отже, на їхню думку, процес підготовки поліцейських у ЗВО МВС України більш повно та досконало реалізує засади та вимоги до поліцейських, які висуває сьогодення, зокрема щодо рівня фізичної підготовленості [8].

Окрім того, А. Ю. Мартишко та О. С. Рябуха на підставі аналізу нормативних документів констатують, що кількість годин, яку відведено для фізичної підготовки працівників поліції всіх категорій, значно зменшено [4]. Згідно з Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженого наказом МВС України від 26 січня 2016 року № 50, фізичну підготовку складають загальна фізична підготовка та тактика самозахисту та особистої безпеки. Варто зазначити, що загальну фізичну підготовку поліцейські опановують самостійно, а заняття із тактики самозахисту, проводяться в навчальних групах за місцем служби та на навчальних зборах. Окремі елементи загальної фізичної підготовки, а саме фізичні вправи, що сприяють швидкій адаптації поліцейського до зміни навантажень, відпрацьовуються на заняттях із тактики самозахисту. Важливою та актуальною умовою, що висуває МВС України щодо фізичної підготовки правоохоронців є те, що навчання повинно бути практично спрямованим, а саме не менше 90 відсотків загального навчального часу з цього виду підготовки [6]. У зв'язку із цим підвищується значення теоретичної та методичної підготовленості працівників поліції з фізичної підготовки [4].

Значимість фізичної та спеціальної фізичної підготовки виявляється не лише в здатності переносити фізичні навантаження задля належного виконання службових обов'язків, підтримання відповідного стану здоров'я, а й для ефективного та раціонального застосування поліцейського заходу примусу – фізичного впливу (сили). Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом [7].

Ефективне виконання службових обов'язків поліцейського, у випадках, коли може застосовуватися фізична сила, ґрунтується на невід'ємних принципах його діяльності, зокрема, принципі верховенства права, який визначає, що людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями. Окрім того, здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування. Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Важливо також зазначити, що принцип безперервності характеризується тим, що поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського, а це, своєю чергою, означає, що поліцейський має завжди мати достатній рівень фізичної підготовки, відповідний стан здоров'я та постійно вдосконалювати свої професійні та особисті навички та якості.

Отже, відповідаючи на питання щодо ролі спеціальної фізичної підготовки в умовах професійного становлення працівників Національної поліції, можна дійти висновку, що вона як ніколи раніше є актуальною. Щодня, виконуючи свою повсякденну роботу, функціональні та службові обов'язки поліцейські мають бути готові дати відсіч злочинним проявам, запобігти та припинити правопорушення та злочини, а для цього необхідно мати на належному рівні здатність переносити фізичні навантаження, відповідний стан здоров'я та володіти заходами фізичного впливу. Окрім цього, кожний поліцейський, незалежно від того, перебуваючи на службі чи вільний від неї час, може стати жертвою як збройного нападу, так і збройного опору, тому вдосконалення таких навичок спеціальної фізичної підготовки, як, наприклад, розвиток фізичних якостей, прийомів самостраховки, кидків, больових та задушливих прийомів, звільнення від захоплень та інших захисних дій є життєво важливими інструментами самозахисту, захисту інших громадян та припинення правопорушень.

Список бібліографічних посилань

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2003. 336 с.
2. Бондаренко В. В., Решко С. М. Фізичний стан курсантів Національної академії внутрішніх справ. *Юридична психологія та педагогіка*. 2015. № 2. С. 180–190.
3. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ, 2018. 524 с.
4. Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. Особливості формування теоретичних і методичних знань із фізичної підготовки поліцейських. *Юридична психологія*. 2016. № 2. С. 91–99.
5. Про затвердження Державної цільової програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 115 // Урядовий портал : веб-портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249793397> (дата звернення: 08.04.2019).
6. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 08.04.2019).
7. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 08.04.2019).
8. Селюков В. С., Кушніренко Р. О., Константинов Д. В. Фізичне виховання як напрям підготовки поліцейських в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 338–340. URL: http://pap.in.ua/4_2018/100.pdf (дата звернення: 08.04.2019).

Надійшла до редколегії 11.04.2019

УДК 351.741(477)

О. І. ТЬОРЛО,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
в.о. завідувача кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-7828-6975>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В АСПЕКТІ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Обговорення проблем реформування правоохоронної системи України, як передумова професійної підготовки майбутніх працівників поліції. Актуальність інтерактивних методів викладання навчальної дисципліни «спеціальна фізична підготовка». Актуалізація знань практичної поліцейської діяльності в освітньому процесі.

Ключові слова: реформа, правоохоронна система, професійна підготовка, інтерактивні методи, квест, спеціальна фізична підготовка.

В контексті реформування системи МВС України велике значення приділяється різним аспектам підготовки майбутніх поліцейських. Таким, як організаційно-правові, соціально-економічні та нормативно-правові основи регулювання системи підготовки поліції. Не обходять своєю увагою науковці і такі питання, як проблеми професійного відбору